

WiderScreen.fi 1/2006

6.6.2006

Älä säästä!

Pari sanaa kokeellisten
elokuvien soittamisesta

Manu Haapalainen

basisti

Tulostettavat versiot

- [htm](#)- [pdf](#)[\[takaisin\]](#)Älä säästä!
Pari sanaa kokeellisten elokuvien soittamisesta

Onnistuneenakin pidetty mykkäelokuvaklassikon säestys on yleensä piinallisen perinteinen. Sanomalehtien kulttuuriosastot repeävät riemusta, kun jostain löytyy mykän elokuvan helmen alkuperäinen pianoscore vuoden 1922 maaliskuulta. Siitä sitten vaan mahdollisimman osaava pianisti toisintamaan kahdeksankymmenenviiden vuoden takaisen esityksen henkeä.

Toimiihan se noinkin, mutta voisi varmaan toimia toisinkin? Varsinkin kokeellisen elokuvan saralla on Suomessakin kuultu viime vuosina säestyksiä, joissa pointti on muualla kuin historiallisen esitystilanteen kopioimisessa. Tunnetuimpia esimerkkejä lienevät Cleaning Women –yhtyeen lukuisat säestykset kuten **Sergei Eisensteinin** *Panssarilaiva Potemkin*, sekä Laika & The Cosmonautsin versio **Fritz Langin** *Metropoliksesta*.

Laikojen ja varsinkin Cleaning Womenin huolellista ja oivaltavaa työtä on ollut nautittavaa seurata. Silti esimerkiksi viimeksimainitun Potemkin on huomattavan perinteinen säestys. Musiikki on kyllä tuoretta, omatekoista ja pyykkitelinyhtyeen kyseessä ollen lähes väistämättä omaperäistä. Yhtye kuitenkin alleviivaa draaman huippukohdat ja hassutukset kuten tapana on aina ollut.

Kun kokeellisesta elokuvasta puhutaan, voisi säestettäviä elokuvia kohdella myös vähän rankemmalla kädellä. Oman Cucumber Farmer –yhtyeeni kanssa olemme (hyvinkin vaihtelevasti onnistuen) yrittäneet luoda muutamille kokeellisille klassikolle eräänlaisia vastasäestyksiä. Sen sijaan että kuvien katsomista olisi musiikilla pyritty helpottamaan, sitä on joko pyritty suoranaisesti haittaamaan, tai kuvien sinällään synnyttämiin merkityksiin on ainakin koitettu tuoda kokonaan uusi taso, mieluusti tekijän intentioille tai kuvien virralle "sinällään" vastakkainen.

Olemme käyttäneet ainakin tarkoituksellisen kiistämisestä ja sattumanvaraisuuden metodeja.

Säestys, joka kiistää säestettävän elokuvan on tietenkin elokuvalle mahdollisimman päinvastainen. Omasta repertuaaristamme **Viking Eggelingin** *Symphonie diagonale* (1924) on selvimmin tällainen. Eggelingin työ on varhainen abstrakti viiva-animaatio, musiikkia silmille. Se ei "merkitse" mitään, eikä edes puhtaan muodon tasolla muodosta kovin huomattavaa draaman kaarta. Säestyksemme on ollut tekemistämme helpoin ja eniten simppeleihin muotoon nojaava. Olemme soittaneet Eggelingin taustalla hyvinkin perinteistä popkappalettamme "Espoo". Tarkoitus on ollut kokeilla, josko diagonaalisinfonian katsomiskokemukseen tarttuisi, jos ei nyt merkitystä, niin ainakin helposti omaksuttavan muodon ja draaman kaaren tuntua. Näin käy ja ei käy. Diagonaalisinfonia kyllä muuttuu käsittelyssämme, mutta muuttuuko miksikään *kiinnostavaksi*, en tiedä.

Varmasti useimmin olemme luottaneet sattumanvaraisuuden metodiin. Esimerkiksi **Rene Clairin** dada-klassikkoa *Entr'acte* (1924) ja **Man Rayn** surrealistista kuvarunoa *L'etoile de mer* (1928) työstäessämme soittelimme aikamme niitä näitä, ihmeemmin kuvaa katsomatta. Jossain vaiheessa löimme säestyksen muodon lukkoon, edelleen itse filmiä korkeintaan vilkaisten. Näin syntyvä säestys tuottaa elokuvan kanssa mieltä ja suunnittelua vailla olevia kombinaatioita. Joku kohta toimii, joku ei, samantekevää. Tärkeintä on sattuman oikkuun luottaminen.

Kokeellisen filmin kunnioittava säestys on usein epäkunnioittava. Esimerkiksi Clair halusi haastaa totunnaisia katsomisen tapoja, jopa shokeerata. Samaan voisi pyrkiä säestäjäkin, omassa ajassaan.

Kokonaan toinen kysymys on, miten radikaalia live-rockin ja elävän kuvan yhdistäminen enää edes voi olla. Rockbändit käyttävät "rohkeita" ja "haastavia" filmejä lavarekvisiittanaan stadionlavoilta pizzerioiden peränurkkiin saakka.

Taannoinen esityksemme Cucumber Farmer Is Your Billy Idol oli yritys tarkastella muun muassa juuri säestämistilanteen ja muun rock-spektaakkelin tavanomaistumista lähinnä imitaation keinoin. Soitimme sekä rock-klubeilla että oppilaitoksissa Billy Idolin hittejä huulisynkassa taustalle heijastettujen Idolin alkuperäisten musiikkivideoiden kanssa. Pukeuduimme kultaisiin mao-asuihin merkinä esteettisestä ja yhteiskunnallisesta kapinasta sekä niiden tuotteistumisesta. Vaivaannutimme yleisöme jo ennen soittoa pitämällä puuduttavia luentoja Billy Idolin merkityksestä populaarikulttuurille ja länsimaiselle filosofialle. Yleisö sai lähettää lavalle kysymyksiä, mutta mieluiten tekstiviestillä, jotta telefirmeillekin lohkeaisi illan tuotosta osansa. Haastattelimme vanerista tehtyä Idolia. Hän suhtautui pyrkimyksiimme innostuneesti.

Billy Idol -kiertueen huippukohta saavutettiin, kun vimmastunut näyttelijä Kari Väänänen ilmestyi äkkiarvaamatta Tampereen-keikallamme lavan eteen vaatimaan äänekkäästi luento-

osuuden välitöntä keskeyttämistä.

Taiteen tehtävänä pitäisi olla sekä taide-eliitin että kenen tahansa ärsyttäminen. Itse asiassa minkä tahansa tärkein tehtävä pitäisi olla kenen tahansa ärsyttäminen.

Sellainen perinteinen hillitty pianosäestys ei ärsytä juuri ketään, vaikka minua se kieltämättä useimmiten riipii.

Manu Haapalainen

WiderScreen.fi 1/2006

© WiderScreen.fi 6.6.2006

ISSN 1795-6161

wider
screen

arkisto

toimitus

palaute

